

MUNI
PED

Odměňování práce a náhrady mzdy

Ing. Nikola Straková

Mzda a plat

– Mzda

- V podnikatelské sféře
- Sjednává se v kolektivní smlouvě, pracovní smlouvě nebo jiné smlouvě (vnitřní předpis, mzdový výměr - zam-tel povinen vydat zam-ci **v den nástupu do práce**)

– Plat

- V nepodnikatelské sféře (veřejná služba a správa)
- Platové třídy (podle vymezené práce)
- Platové stupně (podle doby dosažené praxe)

– Příplatky

- Osobní, za vedení, ...

Zákoník práce § 109

- Za **vykonanou práci** přísluší zam-ci v pracovněprávním poměru mzda, odměna z dohod nebo plat.
- Mzda a plat se poskytují podle:
 - **Složitosti,**
 - **Odpovědosti,**
 - **namáhavosti práce,**
 - podle pracovní výkonnosti,
 - dosahovaných pracovních výsledků.

Za stejnou práci nebo za práci stejné hodnoty přísluší všem zam-cům u téhož zam-tele stejná mzda nebo plat.

Minimální mzda

- Nejnižší přípustná výše odměny za práci v pracovněprávním vztahu
- Je určena jako hodinová i měsíční při odpracování plné týdenní pracovní doby
 - Kratší pracovní doba/neodpracované všechny pracovní dny = úměrné krácení mzdy podle odpracované doby
- Do minimální mzdy se nezahrnují:
 - Mzda za práce přesčas,
 - Příplatky za práci ve ztíženém a zdraví škodlivém prostředí
 - Za práci v noci a ve svátek

Nařízení vlády č. 567/2006 Sb

- Nařízení vlády o minimální mzdě,
 - o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí
- Základní sazba minimální mzdy pro stanovenou týdenní pracovní dobu 40 hodin činí 96,40 Kč za hodinu nebo 16 200 Kč za měsíc (hrubá mzda!).
- přibližně 41,7 % průměrné mzdy v ČR
 - pro rok 2022 průměrná mzda činí **38.911 Kč**

Minimální mzdy v EU

- nejvyšší minimální mzda
 - v Lucembursku, kde se jedná o 2 142 eur (cca 54 470 Kč)
- naopak nejnižší minimální mzda
 - v Bulharsku 312 eur za měsíc (cca 7 930 Kč)
- Podle doporučení evropské směrnice by měla minimální mzda dosahovat alespoň 50 % průměrné mzdy
 - minimální mzda v ČR patří k nejnižším v EU

Př.: Pracujete za minimální mzdu. Kolik dostanete čistého?

V případě, že pracujete za minimální mzdu (v roce 2022 se jedná o částku 16 200Kč)

- zam-nec bez dětí obdržíte **14 418 Kč** čistého (zaplatíte na zdravotním pojištění 729 Kč tj. 4,5 %, sociálním pojištění 1 053 Kč tj. 6,5 % a na dani z příjmu $2 430 - 2 570 = 0$ Kč tj. 15 % z hrubé mzdy – sleva na poplatníka)
- zam-tel zaplatí zdravotní pojištění 1 458 Kč (9 %) a sociální pojištění 4 018 Kč (24,8 %)

Zaručená mzda

- Určena v nařízením vlády
- Nejnižší úrovně zaručené mzdy pro stanovenou týdenní pracovní dobu 40 hodin jsou odstupňovány podle složitosti, odpovědnosti a namáhavosti vykonávaných prací, zařazených do 8 skupin
- <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-567>

8 skupin zaručené mzdy podle náročnosti

Sk.	Zaručená min. měs. mzda	Zaručená hodi. mzda	Příklady práce spadajících do této skupiny
1	16 200 Kč	96,40 Kč	Práce uklízeček, doručování balíků, jednoduché strojní šití apod.
2	17 900 Kč	106,50 Kč	Práce pokojských, sanitářů, školníků apod.
3	19 700 Kč	117,50 Kč	Práce klempířů, barmanů, číšníků, kadeřníků, instalatérů apod.
4	21 800 Kč	129,80 Kč	Práce kuchařů specialistů, práce krejčích v modelové a zakázkové výrobě apod.
5	24 100 Kč	143,30 Kč	Práce řidičů autobusu, práce zdravotních sester, učitelů ve školce apod.
6	26 600 Kč	158,20 Kč	Práce speciálních pedagogů, práce správců sítě, obchodních referentů apod.
7	29 400 Kč	174,70 Kč	Práce lékařů, zubařů, programátorů apod.
8	32 400 Kč	192,80 Kč	Práce odborníků na finanční a obchodní strategii, makléřů na finančním a kapitálovém trhu apod.

Příplatky za ztížené pracovní prostředí

- Příplatek ve výši 10 % za každý negativní vliv zmíněný v nařízení
- Například:
 - Hluk
 - Vibrace
 - Prach
 - Chemické látky
 - Tlak
 - Radiace
 - ...
- Ztíženým pracovním prostředím pro účely poskytování příplatku podle zákoníku práce je prostředí, ve kterém je výkon práce spojen s mimořádnými obtížemi vyplývajícími z vystavení účinkům ztěžujícího vlivu a z opatření k jejich snížení nebo odstranění.

Př.

- Zam-nec pracuje jako dělník, který je při práci vystaven hluku a vibracím, a to na úvazek 40 hodin týdně a spadá do 2. skupiny prací pro stanovení zaručené mzdy.
 - Jaká je minimální mzda zam-ce v roce 2022?
 - Jaká je zaručená mzda tohoto zam-ce?
 - Zam-nec je vystaven 2 rizikovým jevům, jaký příplatek mu za ně náleží?
 - Jakou minimální mzdu by si mezi sebou měli zam-nec a zam-tel stanovit?

Povinné příplatky u mzdy/platu

- Za práci přesčas
- Ve svátek
- V noci
- V sobotu a v neděli

Práce přesčas – možnosti vypořádání

- Mzda navýšená o příplatek ve výši 25 % průměrného výdělku
- Poskytnuté náhradní volno, pokud obě strany souhlasí
- Ujednání v pracovní smlouvě, že se mzda sjednává s přihlédnutím k práci přesčas
 - U vedoucích pracovníků v plném rozsahu
 - U ostatních zaměstnanců v rozsahu 150 hodin (rozsah musí být výslovně uveden)
 - Zam-nec poté nemá nárok ani na příplatek a ani na volno

Práce ve svátek – možnosti vypořádání

- Mzda a následně čerpání náhradního volna
- Mzda a příplatek ve výši 100 % průměrného měsíčního výdělku

Práce v noci a práce v sobotu a v neděli

- Mzda navýšená o příplatek ve výši 10 % průměrného výdělku
- Sjednání jiného a to i nižšího příplatku
- Náhradní volno nepřichází v úvahu

Povinné příplatky u mzdy/platu

– Osobní

- Výše zahrnuta v platovém výměru.
- Jde o nenárokovou složku platu státních zaměstnanců => nemusí být přiznána.
- Zákonem není daná žádná jednotná částka, ve které by byl osobní příplatek poskytován.

– Za vedení u státních zam-ců

- podle náročnosti práce vedoucího zam-ce (4 řídicí stupně – od 5 % do 60 %)
- **pracovník, který organizuje, řídí a kontroluje práci ostatních zam-ců**

– Za rozdělenou směnu

- např. pro zam-ce dopravních podniků
- **směna, mezi jejíž dvěma či více částmi je mezera o délce alespoň 2 hodiny**
- příplatek ve výši 30 % průměrného hodinového výdělku za každou směnu

– Za přímou pedagogickou činnost nad stanovený rozsah

- dvojnásobek průměrného hodinového výdělku za každou hodinu

– Specializační příplatek pedagogického pracovníka

- Měsíční příplatek v rozmezí **1000 až 2000 Kč**
- kromě pedagogiky i **další specializované činnosti, ke kterým je nutná patřičná kvalifikace**
- prevenci sociálně patologických jevů, speciální pedagogiku v oblasti logopedie anebo environmentální výchovu.

Splatnost mzdy

- Mzda je splatná:
 - po vykonání práce,
 - pozadu za měsíční období,
 - nejpozději v následujícím kalendářním měsíci.
- U mzdy je možné sjednat i kratší než měsíční období splatnosti
- Zam-tel je povinen stanovit pravidelný termín výplaty mzdy
 - Splatnost mzdy nastává ve sjednaný konkrétní den

Výplata mzdy

- V zákonných penězích
- Mzdu lze vyplatit též v naturáliích
 - Jen se souhlasem zam-ce
 - Část mzdy-minimální mzda musí být poskytnuta vždy v penězích
- Mzda se vyplácí v pracovní době a na pracovišti, pokud nebylo dohodnuto jinak
- Nemůže-li se zam-nec dostavit k výplatě z vážných důvodů zašle mu zam-tel mzdu (na svůj náklad a nebezpečí)
- Při měsíčním vyúčtování mzdy je zaměstnavatel povinen vydat zaměstnanci písemný doklad, obsahující údaje o jednotlivých složkách mzdy a provedených srážkách.

Srážky ze mzdy

- Srážky ze mzdy směřjí mohou být provedeny jen
 - v případech stanovených zákonem (daně, pojištění, výkon rozhodnutí)
 - na základě dohody o srážkách ze mzdy nebo k uspokojení závazků zaměstnance,
 - k úhradě členských příspěvků zaměstnance, který je členem odborové organizace,
- Srážky ze mzdy se provádějí z čisté mzdy
- Povinnému nesmí být sražena z měsíční mzdy základní částka, tzv. **nezabavitelná částka**

Překážky v práci na straně zam-ce

= určité právní skutečnosti, které brání zam-ci ve výkonu pracovních úkolů

- a) Důležité osobní překážky
- b) Překážky z důvodů obecného zájmu

a) Důležité osobní překážky

- Dočasná pracovní neschopnost
 - Zam-tel poskytne pracovní volno a náhradu mzdy za prvních 14 dní. Po uplynutí 14 dní je poskytována dávka nemocenského pojištění.
 - Zam-tel je oprávněn kontrolovat stanovený režim zaměstnance
- Mateřská dovolená – 28 týdnů
 - Zam-tel poskytuje pracovní volno (finanční zabezpečení z dávek nemocenského pojištění)
 - Od r. 2022 otcovská dovolená – 14 kalendářních dní
- Rodičovská dovolená
 - pracovní volno mohou čerpat oba rodiče současně, pouze jeden rodič je zabezpečen ze systému státní sociální podpory
- Ošetřování dítěte či jiného člena domácnosti
 - Zam-tel poskytne pracovní volno při ošetření dítěte mladší 10 let
- Jiné osobní překážky

Př.: Rodiče pracují společně v jednom provozu u zaměstnavatele.

Poté co matka porodí a vrátí se z porodnice domů, rozhodne se otec dítěte, že začne čerpat rodičovskou dovolenou.

Zaměstnavatel mu ji však nechce poskytnout, s tím, že by se musel pouze z matkou vystřídat, ale nejdříve poté, co dítěti bude šest týdnů

Jiné osobní překážky

	pracovní volno	náhrada mzdy
vyšetření nebo ošetření	nezbytná doba	ano
pracovnílékařská prohlídka	nezbytná doba	ano
přerušení dopravního provozu	ano	ne
znemožnění cesty do zaměstnání	ano	ano
svatba vlastní	2 dny	1 den
svatba rodiče nebo dítěte	1 den	1 den
narození dítěte	nezbytná doba	ano při převozu, ne při účasti
úmrť	2 dny/1den	Ano
doprovod	nezbytná doba	Ano/NE
pohřeb spoluzaměstnance	nezbytná doba	Ano určí zaměstnavatel
přestěhování	2dny	pokud je v zájmu zaměstnavatele
vyhledávání nového zaměstnání	1půlden v týdnu	Ano v případě výpovědi zaměstnavatelem

b) Překážky z důvodů obecného zájmu

Přísluší zam-ci volno bez náhrady mzdy

- výkon veřejné funkce
 - (poslanec, senátor, člen obecního zastupitelstva, přisedící soudu)
- výkon občanských povinností
 - (svědci, znalci, poskytnutí první pomoci, pomoci při požární ochraně, živelních událostech)
- výkon branné pohotovosti
- výkon jiných úkonů v obecném zájmu

Rozsah a podmínky poskytování pracovního volna s náhradou

mzdy nebo bez náhrady mzdy určí zákon

- např.: odběr krve, účast ve volební komisi, činnost vedoucích táborů pro mládež a další).

Překážky v práci na straně zaměstnavatele

- Prostož
 - porucha na strojním zařízení, v dodávce surovin nebo pohonné síly, chybné pracovní podklady
 - může převést na jinou práci nebo náhrada 80 % průměrného výdělku
- Přerušlení práce způsobené nepříznivými vlivy počasí
 - může převést na jinou práci nebo náhrada 60 % průměrného výdělku
- Jiné překážky na straně zaměstnavatele
 - náhradu mzdy ve výši průměrného výdělku, a to v zásadě po celou dobu trvání překážky
 - v dohodě výši náhrady mzdy v rozsahu 60 % až 80 %.